

**Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu mü-
nakale, muhabere ve mürasele işlerinin umumî veya
kısmi seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne su-
retle ifa edileceğine dair kanun layihası ve Muvakkat
Encümen mazbatası (1/334)**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik müdürlüğü

71 - 232 - 6/2203

3 . VIII . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu münakale ve muhabere işlerinin umumî veya kısmi seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair münakalât Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 1 . VIII . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesiyile birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

**Başvekil
Ş. Saracoğlu**

Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu münakale ve muhabere ve mürasale işlerinin umumî veya kısmi seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanunun mucip sebepleri

Münakalât Vekâletinin teşekkülü ve bu teşekküle bağlı kara, deniz ve hava nakil vasıtaları ile muhabere ve mürasale teşkilâtının işletme esasları tesbit edildikten sonra bir seferberlik ve harp halinde de topyekûn harbin icabettireceği hizmetlerin yine Münakalât Vekâleti bünyesinde idaresi zarureti sabit olduğundan bağlı kanun lâyihası tanzim kılınmıştır.

Birinci madde : kanun hükümlerinin ne gibi ahvalde tatbik edileceğini tasrih ve bu gibi hallerde memleket müdafaası istek ve ihtiyaçları ön plâna alınarak kara, deniz, hava nakliyatıyla muhabere ve mürasale işlerinin doğrudan doğruya Münakalât Vekâleti emrinde ve ihtisasları dâhilinde vazifelerine devam edeceğini ifade etmektedir.

Seferde kara, deniz ve hava askerî birlikleri ihtiyacı için teşkil edilecek nakliye ve muhabere teşkilleri ve nakil vasıtaları kuvvesine dâhil bilûmum vasıtalar bu madde hükmünün dışındadır.

İkinci madde : hazarda ifa edilmekte olan hizmetlerin seferde çok genişleyen ihtiyaçlara cevap verebilmesini temin için ne gibi elemanların ilâveten Münakalât Vekâleti emrine verileceği tesbit edilmektedir.

Münakalât Vekâleti tarafından hazarda, Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının mütalâaları alınarak tanzim olunacak projelere göre münakale, muhabere ve mürasalede görülecek ihtiyaçlara ait vesait, personelleriyle birlikte Millî Müdafaa Vekâleti tarafından Münakalât Vekâleti emrine verilmesi ve bu suretle bahsi geçen hizmetlerin bir elden idaresi esası kabul edilmiştir.

Üçüncü madde : hazarda Vekâlete bağlı işletmeler tarafından ifa edilen hizmetlerde çalışan memurlar, müstahdemler ve daimî amelenin seferberlikte işleri başında kalmalarının zarureti âşikâr

olduğu gibi sefer ihtiyaçlarını lâyikeyle temin için Milli Müdafaa 2 nci madde hükümlerine göre Münakalât Vekâleti emrine verilen vesait personelinin de vazifeleri başında kalmaları lüzumu tabiidir. Bunlardan başka işletmelere dâhil olmayıp doğrudan vekâlete bağlı bulunan ve bilhassa adedleri fazla olan küçük vesaitle deniz nakliyatını ifa eyliyecek mıntaka liman reisleriyle bunlara bağlı fen heyetleri reis ve âzalarının ve liman reislerinin yine vazifeleri başlarından ayrılmamaları zaruri görülmüştür.

Bu sebeblerle yukarıda sayılı eşhasın seferde askerlikten tecilleri ve bedeni mükellefiyetten istisnaları icap eylemektedir. Üçüncü madde bu mülâ hazalarla kaleme alınmıştır.

Ancak işletmelerin memur, müstahdem ve amelesiyle vekâlete bağlı mıntaka liman reislikleri ve fen heyetleri ve liman reislerinin tecile tabi tutulmaları için buldukları vazifeye seferberliğin ilânından üç ay evvel tâyin edilmiş olmaları ve yerlerine askerlikle alâkalı olmıyanlar bulduka bunların işe alınması kayıtları maddeye eklenmiştir.

Dördüncü madde; zamanında kendi varidatlarıyla masraflarını karşılamaya çalışan işletmeler normal zamanlardaki mesailerıyla temin edecekleri varidattan seferberlikte mahrum olacakları gibi askerî tarifeler de maliyetin dununda olduğundan bu varidatla masraflarını koruyamayacaklarından ve artan malzeme ve elemeği bedelleriyle tahribatın tamiri gibi fevkalâde harp masraflarını ödemek imkânları olmadığından harbin devamı müddetince munzam tahsisat alınmak üzere ihtiyaçlara vefa edecek bir ihtiyat akçesinin teminine mâtuflunmaktadır.

Beşinci madde; Fevkalâde ahvalde Milli Müdafaa Vekâletine bahşedilen ve 2490 sayılı kanunun daha serbest tatbikını temin eden kolaylığın aynı ahvalde, aynı gayeye tahsis edilen münakalât, muhaberat ve müraselât işleri için de gösterilmesi maksadıyle kanun projesinde yer almıştır.

Altıncı madde; Vekâlet camiasına dâhil işletmelerin hususi mezuatının ve umumî hükümlerin esas olarak baki ve mutaber olacağını zikretmekle beraber büyük ve vahim neticeler doğurabilecek mühim suçlarda bu lâyihanın şümulüne giren eşhasın askerî mahkemeler tarafından muhakeme edilebilmeleri gibi istisnai bir hüküm de vazetmektedir. Bu madde ile mühim ahvalde askerî mahkemelerin seferde haiz olacakları sürat ve tesirden istifade edilmek istenilmiştir.

Hangi suçların askerî mahkemelere tevdi edileceğini ancak Münakalât Vekili veya salâhiyetli kılacağı işletmelerin muhtelif âmirleri tarafından takdir edilecektir.

Askerî mahkemelerin muhtelif tarzda teşekkülleri gözönüne alınarak maznunların teadül kanunu dereceleri mahkemelerin teşkilinde esas tutulmuştur.

Lâyihanın 7 nci maddesiyle münakale, muhabere ve mürasele sağlığını temin bakımından alâkalı her memura muvakkaten zabıta memuru salâhiyet ve vazifesi yerilmekte ve bu salâhiyet hakikî zabıta memurlarının mevcudiyetiyle zail olmaktadır. Her noktada bir zabıta memurunun heran bulunmasına imkân olmamasına göre vazifeli memurların münakale, muhabere ve mürasele emniyetini ihlâl eden şahısları bir zabıta memuru gibi yakalamak salâhiyetiyle teçhiz edilmesi zaruri görülmüştür.

Askerî şahıslar tarafından yapılacak bu gibi suçlarda maznunlar hakkında ne muamele yapılması icabeyeleceği keyfiyeti maznunların sıfat ve vazifeleri bakımından bir çok safha ve ihtimaller arzdebileceğinden yapılacak muamelenin Millî Müdafaa ve Münakalât Vekâletleri tarafından tesbit edilecek esaslar dairesinde cereyanı muvafık görülmüştür.

Adliye, Bütçe, Dahiliye, Milli Müdafaa ve Münakalât Encümenlerinden seçilen üçer üyeden mürekkep Muvakkat Encümen mazbatası

T. B. M. M.
Muvakkat Encümen
Esas No. 1/334
Karar No. 3

4 . VIII . 1944

Yüksek Reisliğe

Münakalât Vekâletine mevdu Münakale ve mürasale ve muhabere işlerinin fevkalâde hallerde veya umumî veya kısmî seferberlik zamanlarında ne suretle görüleceğine dair Münakalât Vekillîğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 1 . VIII . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası, teşkil edilen Encümenimize havale buyurularakla münakalât Vekili hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olurdu.

Kanun lâyihası sözü geçen hizmetlerin fevkalâde hallerde seferberlik halinde dahi Münakalât Vekâletince tedvinine devam olunmasını istihdaf etmektedir. Hizmetin en iyi ve müstakâr bir surette ifasını sağlayan bu şeklin bugünkü harbin icaplarını da tatmin edebileceği anlaşıldığından kanun lâyihası Encümenimizce dahi uygun görülmüş, malî mevzular dışındaki maddeler bazı kelime tashihleri ve tavihlerle aynen kabul edilmiştir. Malî meselelere gelince: ikinci maddede Münakalât Vekâleti emrine verilecek oşya ve tesisata ait bedel ve tazminatın tediye ve mahsup tarzının hangi mercilerce tesbit edileceğine

dair bir hüküm ilâve edildiği gibi geniş surette fevkalâde tahsisat salâhiyetini veren dördüncü madde hükmü yerine, Muhasebi Umumiye Kanununun seferberlikte müstacel askeri ihtiyaçların teminine müteallik 58 nci maddesi hükmünün ihtiyacın mahiyetindeki benzerlik dolayısıyla bu işlere de tatbikını derpiş eden bir hüküm konmuştur.

Müstacelen müzakeresi dileğiyle Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Muvakkat En. Reisi	M. M.	Kâtip
Tekirdağ	Ağrı	Bolu
R. Apak	H. Tuğaç	H. Ş. Adal
Aydın	Bursa	Erzincan
Dr. R. Levent	Gl.A. Atlı	Ş. Sökmensüer
Giresun	İzmir	İzmir
A. Sayar	M. Birsel	E. Oran
Kastamonu	Kocaeli	Konya
A. Binkaya	R. Fenmen	H. Karagülle
Rize		Trabzon
T. B. Balta		M. Aydın

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Münakalât Vekâletinin hazarda yapmakta olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerinin umumî veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun

MADDE 1. — Münakalât Vekâleti hazar zamanında karada, denizde ve havada yapmakta olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerini umumî ve kısmî seferberlik zamanında ve fevkalâde hallerde dahi ifaya devam eder. Bu gibi hallerde memleket müdafaası istek ve ihtiyaçları ön plânda gelirlir.

MUVAKKAT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ

Münakalât Vekâletinin hazarda idare etmekte olduğu münakale ve muhabere ve mürasele işlerinin umumî veya kısmî seferberlik halinde ve fevkalâde hallerde ne suretle ifa edileceğine dair kanun

MADDE 1. — Münakalât Vekillîği, hazar zamanında idare etmekte olduğu alelûmum münakale ve mürasele ve muhabere işlerini fevkalâde hallerde kısmî veya umumî seferberlik zamanında dahi tedvire devam eder. Bu gibi hallerde memleket müdafaası istek ve ihtiyaçları ön plânda tutulur.

Hü.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı hizmetlerin sağlanması için Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının mütalâaları alınmak suretiyle hazarda münakalât Vekâleti tarafından hazırlanacak projelere göre işletilecek, nakil muhabere ve liman vasıtalarıyla bunlara lüzumlu malzeme, alât ve edevat, teçhizat ve fabrika ve atelyelerle personelden icabedenler Millî Müdafaa Vekâletince Münakalât Vekâleti emrine verilir.

MADDE 3. — Birinci maddedeki hizmetlerin muntazaman icrasını temin için Münakalât Vekâleti camiasına dâhil işletmelerin seferberlik ilânından en az üç ay evvel tâyin edilmiş olan memurlar, müstahdemler ve daimî amelesi ile mıntaka liman reisleri ve bunlara bağlı Fen Heyeti Reis ve âzalarıyla liman reisleri ve bu kanunun ikinci maddesinde yazılı personel, Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının da muvafakatlariyle seferde muvazzaf erat da dâhil olmak üzere tecil ve her türlü bedeni mükellefiyetten istisna edilirler.

Münakalât Vekâleti mümkün oldukça tecilli şahıslar yerine askerlikle alâkası olmıyanları peyderpey tedarik ve ihzarla mükelleftir.

MADDE 4. — Münakalât ve muhaberat işlerinin durmaksızın işletilebilmesi için kararlaştırılacak miktarda fevkalâde tahsisat Münakalât Vekâleti emrine verilir.

MADDE 5. — Birinci maddede zikredilen ahvalde Münakalât Vekâletine bağlı işletmelerden 2490 numaralı kanuna tâbi olanlar bu kanunun Millî Müdafaa Vekâletine mahsus hüküm ve müsaadelerinden istifade ederler.

MADDE 6. — Vekâlet camiasına dâhil işletmelerin hususi mevzuatı ve umumi hükümler mahfuz olmakla beraber birinci maddenin şümulüne giren hizmetlerin ifası sırasında bu hiz-

Muvakkat E.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı hizmetlerin sağlanması için Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının mütalâaları alınmak suretiyle hazarda Münakalât Vekâleti tarafından hazırlanacak projelere göre işletilecek, nakil, muhabere ve liman vasıtalarıyla bunlara lüzumlu malzeme, alât ve edevat, teçhizat ve fabrika ve atelyelerle personelden icabedenler Millî Müdafaa Vekâletince Münakalât Vekâleti emrine verilir. Bu suretle temin edilen eşya ve tesisata mütaallik bedel ve tazminatın tediye ve mahsup tarzı Maliye ve Münakalât Vekilliklerince tesbit olunur.

MADDE 3. — Birinci maddedeki hizmetlerin muntazaman icrasını temin için Münakalât Vekâleti camiasına dâhil işletmelerin seferberlik ilânından en az üç ay evvel tâyin edilmiş olan memurlar, müstahdemler ve daimî amelesi ile mıntaka liman reisleri ve bunlara bağlı gemi muayene, ve mesaha ve tasnif fen heyeti reis ve âzalarıyla liman reisleri ve bu kanunun ikinci maddesinde yazılı personel, Millî Müdafaa Vekâleti ve Genelkurmay Başkanlığının da muvafakatiyle seferde muvazzaf erat da dâhil olmak üzere tecil ve her türlü bedeni mükellefiyetten istisna edilirler.

Münakalât Vekâleti mümkün oldukça tecilli şahıslar yerine askerlikle alâkası olmıyanları peyderpey tedarik ve ihzarla mükelleftir.

MADDE 4. — Mevcut tahsisat şimdiki ve yeni tahsisat istihsaline de vakit müsait bulunduğu takdirde Münakalât Vekâletine mevdu veya bağlı münakale ve murakabe ve muhabere işlerinin durmaksızın işletilebilmesini sağlamak üzere Muhasebei Umumiye Kanununun 58 nci maddesi hükmünü tatbika İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir.

MADDE 5. — Hükümetin beşinci maddesi aynen

MADDE 6. — Hükümetin altıncı maddesi aynen.

Hü.

metlerin ihlâlinden doğan suçların muhakemesi münakalât Vekili veya salâhiyetli kılacağı makamlar tarafından talep edildiği takdirde bu suçları işleyen memur ve müstahdem ve âmele ile 2 nci maddede yazılı personel askerî mahkemelerde muhakeme olunmak üzere en yakın vazifeli ve salâhiyetli adli âmirliğe tevdi olunabilir. Bu takdirde suçluların muhakemeleri askerî mahkemelerde yapılır.

Bu gibi maznunları muhakeme edecek askerî mahkemeler, maznunun veya maznunların en büyüğünün Teadül kanunu derecesine göre aldığı maaşa tekabül eden askerî rütbeğe göre teşkil olunur.

MADDE 7. — Birinci maddede yazılı hizmetlerde vazifeli memurlar münakale, muhabere ve mürasele emniyet ve intizamını ihlâl edenleri yakalayıp derhal en yakın zabıta memuruna teslim etmekle mükelleftirler.

Birinci fıkrada yazılı fiil ve hareketleri işleyen askerî şahıslardan oldukları takdirde haklarında tatbik olunacak muamele Millî Müdafaa ve Münakalât Vekâletlerince tanzim ve tesbit edilecek esaslar dâhilinde cereyan eder.

MADDE 8. — Bu kanuna muhalif olan hükümler mülğadır.

MADDE 9. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 10. — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

1 . VIII . 1944

Bş. V. ve		
Ha. V. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	A. B. Türel	A. B. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Hilmi Uran		F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. V.		G. İ. V.
Dr. H. Alataş		Suat Hayri Ürgüblü
Zr. V.	Mü. V.	Ti. V.
Ş. B. Hatipoğlu	A. F. Cebesoy	C. S. Siren

Muvakkat E.

MADDE 7. — Hükümetin yedinci maddesi aynen

MADDE 8. — 3634 sayılı kanunun 46 ve 47 nci maddeleriyle bu kanuna muhalif diğer hükümler kaldırılmıştır.

MADDE 9. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 10. — Hükümetin 10 ncu maddesi aynen